

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; budapesti napló: nemzetiség jelenünk szempontjából, „Polgári szózat kelet népéhez“ Kuthytól. Deák Ferencz megasztaltatása; játékszini krónika, nagy sorshuzási főnyertesek, 'sa't.; pestmegyei takarékpénztár; adakozások a' vakok pesti intézete javára; gyapjútudósítás az angolmagyar intézet írószobájából; növevelő-intézet alapítása Sz. Fehérvárott; pápai hírek; agarász-társaság; felszólalás ó hitű népünk nevelési ügyében; vallási türelem példája Pilisen; erdélyi országgyűlés; ezáfolás a' szászok Erdélynek Magyarországgali egyesülése elleni idegenkedésére; 'sa't.) Spanyolország (a' rend Valenciában is helyre állott; 'sa't.) Anglia (gabonátörvény elleni gyűlés; vélemény a' spanyol kérdésről; gyujtogatások Londonban; népességi adatok; 'sa't.) Oroszország. Külföldi elegyhir. —

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. G e b h a r d Ferenczet a' pesti kir. tud. egyetemnél therapia specialis és orvosi gyakorlat tanítóját 's V a l l n e r Antalt a' magyar kir. udv. kanezellariánál szegények és adózók ügyviselőjt magyar nemeslevéllel megajándékozni; továbbá tolnai F e s t e t i c s Dienes grófot cs. k. kamarássá, légre a' mármarosai kam. igazgatósági ülnök-'s aknai előadó-hivatalra Grünschek János ugyanottani kam. igazgatósági jegyzőt legkegy. kinevezni mélt.

A' nm. magyar kir. udv. Kamra a' pancsovai só- és 30ad - szedő helyre S c h r o d t Ignác mitroviczi kir. só- és 30ad-ellenőrt alkalmazá, 's a' diós-nyőri koronai urodalmi tisztartó-hivatalra S z m r e c s á n y i Erneszt turjametei kam. urodalmi ispánt mozdítá elő. — W i r t e n b e r g Antal lykavai kam. urodalmi erdőmester oct. 23kán meghalálozott; B e r é n y i Manó pedig varajdi sóárnokká tétetett által Dézsaknáról.

Budapesti napló. *) (Nemzetiség Jelenünk szempontjából Vége.)

Figyelemre méltó jeles szerzőnek a' házipénztár reformja felőli terve, melly így hangzik: Megosztani szándékunk azt aránylag a' köznéppel; ez igen szép jelesége újra a' szellemiránynak! de nézzük következményeit. Vélhetjük é ekkor, hogy a' nemesség a' mostani csekély fizetések mellett fog hivataloskodni, midőn most a' tehermentesség a' nemes indítóok? — ez nagyobbra emelendi a' költség-összeget. — Uj kiadások fordulandak elő; és mi megajánljuk, mert mi is felezzük! ez közjogilag ránk nézve tisztán áll, de a' köznépre? — reformot hozandunk be, de még is hogy fogunk nevében is ajánlani, mi, kiket csak születes tön e' jog birtokosivá? minden megszavazásnál itt újra az elv fog előállani, hogy a' köznép befolyása nélkül terhét nem nevelhetjük, 's ez mindig gátul szolgál; mert mindig föltételez a' nem képviselt részére igazságos biztosítékot, protectiot, felügyeletet, melly ön lábával késleltetve jó közbe, és sokszor legjobb zándékunk megakad 's meg is török rajta. **) Helyhatósági rendszer jótékonyasága érdekeinek nemcsak szó de tett de áldozat általi előmozdításától függ; mentjük meg egyrészt az elvet, hogy „mindenki befolyásával történjék az adó-ánlat“; másrészt pedig helyhatóságunk kifejtésére szerezzük meg a' lehetőséget, 's ezt nem az által, hogy megosztjuk a' házipénztárt, hanem ha leszállítván, hogy kihagyva a' fölösleget, a' házipénztár mostani összegét, mint maximumot vesszük fel 's jövendőre minden előforduló költséget csupán mi magunk edezünk; így egy részt biztosítva leendő jövendőre az, kinek nincs befolyása; mi pedig, kik szabadon határozunk erszényeink felett, szabadok is leszünk az adójánlásban; mert csak bennünket illetend 's így meglássuk majd: mellyik melye leendő az, mellynek érdekei kifejeletlen maradnak. Mellékesen megjegyez-
etű, hogy mi magunk biztosítására bizonyos összegig a' többség, azon fe-
ül két harmad határozzon; másodsor, hogy ez csupán a' nemesi birtokot illesse.
— Vessünk egy pillanatot a' zsidó-emancipatióra. E' kérdést úgy látszik szer-
zőnk csiklandósabbnak tartja, mintsem felőle határozottan nyilatkoznék. Így
zól ugyanis a' többek közt: „Nem tartozom azok közé, kik az emancipatiot
ellenzik nemzetiségre ható rossz következményire nézve: de igen azok közé,
kik a' nemzetiséget mindenek felett szemek előtt tartják, és ez elvemben azon
des tudat örvendeztet, hogy még is a' nemzet ügye a' reformot nem zárja ki,
hanem annak csak egy általános irányt ad, annak cikkelyeit csak sorozza,
émelleyeket előbbre, hátrább másokat, és így kétszeres erővel viszi elő a' nem-
zetet, szabadság és nemzetiség felé; — meg vagyok győződve, hogy sokban
pen a' reform az, melly a' nemzetiségre jótékonyan hat: de még is egé-
zen nyugodt kebellet, bár mennyire szeretném, nem ölelhetem e' kérdést. Több-
zör át meg átgondolám e' tárgyat: de csendes támaszpontra az ügy mostani
elyzetében nem juthaték. (lap 104) Ismét: „a' zsidók most nem saját nem-
zetiségüket hordják magokban, hanem a' németet: és itt Eötvössel én is igen
edvező következményt huzok ki, „ha a' zsidók hazánkban egy német elemet
épeznek, nem mutatja é épen az, hogy e' nemzet idegen nemzetiséget fel-
eszen 's vele assimilálódik;“ és arra, hogy ezután nemzetiségünkbe olvadjak
fel, mi lesz az ösztön? a' kereskedés egyetlen céljoknál, a' vagyonos-
ágnál fogva, megnémetesíté őket; az emancipatio adjon egymás ösztönt,
egy más cél; és ez magyar elemet fog beléjük szívárogtatni.“ Engedjen a'
lerék szerző a' nemesbirtok-okoza függetlenség és zsidó-emancipatio körül
nemelley észrevételt tennem. Szerző szerint ingatlan birtok nyujt szilárd erőt
s állandó hatalmat, 's illy erőt és hatalmat biztosított magának a' nemesség,
midőn e' földterületet maga közt felosztá 's intézvényi által a' földbirhatás jo-

gát egyedül maga számára szorítá. Én ellenkező értelemben vagyok; mert azt
hiszem, hogy épen azon intézvények adák a' legnagyobb dőfést a' tulajdon-
nak 's tevék hitbizományyá a' nemesbirtokot; innen van, hogy a' magyar
nemes ugyszólván csak haszonbérloje javainak, innen, hogy épen a' birtok ezen
organisatioja veszi el az erőt, hatalmat 's velök együtt a' függetlenséget; mert
hol ezek kifejlenek, ott vagyonnak kellene lenni, tisztán sajátunknak 's min-
den felsőbb elemtől mentesnek.“ Innen huzhatjuk a' lelkes szerzőim e' követ-
kezményit, hogy a' jószágérték nincs lehető legmagasb fokon, hogy a' földek
nincsenek mindig szorgalmas kezekben st. b. És így valóban reformért kiálthatunk,
mert itt az idő: melly a' földtulajdon zárait mindenkinek megnyissa.
Igaz, ez által nem kis fordulat tűnendik elő, megessik hogy családok enyész-
nek el, de ezek romain szivben lélekben erősbek nem támadandak 's a' status
ereje egyesekével nem növendé? ez fog erőt, hatalmat 's függetlenséget idézni
elő! Nem tartok én attól, hogy idegen elem fogja elnyomni nemzetiségünket,
mert ezen, czélszerű előintézkedésekkel könnyű segíteni, mellyeknél fogva mind-
inkább erősebbé gyarapodik a' nemzetiség, hogy sem a' szivárgó idegent el ne
telje. Nem félek a' vagyon - aristokratiaot sem, 's ha tán ez, és a' születési köz
választanom kell, inkább amához állok; hol a' vagyon már biztos eszköz füg-
getlenséget, az anyagi erő szellemiit idézni elő, míg a' csupa-születés az
utóbbi ritkán, az elsőt talán soha sem eszközli. Mi a' zsidó-emancipatiót illeti:
Volt idő, most csak két éve, midőn én is buzogtam a' zsidó-emancipatio mel-
lett; most sem vagyok e' nép ügyének ellensége. Szép tárgy ez egy hitszónok-
nak 's érzékeny anyagot ad munkára, szinte cosmopolitának is; de a' politicus
hatásköre amazokétól meszszévág. Hogy nem általános népszerű volt csak
ama' kis engedély is, mit a' jogtalan jövevénynek az örökemlék. 1840ki hongyü-
lés adott, mutatja azon heves ellenszegülés, mi néhány még szabadalmü megyé-
ben is olly élénk mozgalomra szolgáltatott alkalmat. De tekintsük a' dolgot más
oldaláról. Angliában 12,000, Franciaor. 60,000, Poroszországban 154000
's így a' népességhez képest olly kevés a' zsidó, hogy szinte esudálkoznunk kell
azon, miszerint e' nép, mellynek hona széles e' világ, sorsa nyomor, jogta-
lanság 's üldöztetés, sergestül nem tódul az ígérlet ama' földre, hol nemesak
világ- de honpolgár 's jogok részese: míg honunkban, e' rájok nézve siralom
völgyén 's halál árnyékában fél millió; lengyel földön pedig, értvén a' hajdani
lengyel királyság 12,880 □ mfdnyi területét, 2,119,000 zsidó tartózkodik.
Hogy ennek okát megfeythessük, a' nép intelligentiáját 's polgári helyzetét kell
tekintenuk. De nézzük csak honunkat. Hány szabad és kiváltságolt város van,
hol zsidót csak irmagul láthatni, míg jobbágyhelységekből szinte elvesznek köz-
tük a' lakosok? Ide nem kell commentár, de azt még sem mellőzhetem el, hogy
a' köznép is segélyért kiált. Neveljük előbb a' pórnépet, adjunk e' 9milliónak ked-
vezőbb helyzetet, emeljük értelmi tehetségét olly fokra, hogy zsidó's más ne csal-
hassa; ekkor isten neki, emancipáljuk izraél népét is 's én fogadom, hogy esők-
kenni fog számuk; de addig vigyázzunk, mert egy csepp tinta is foltot csinál.
Azonban nem vagyok olly elfogult keblű, hogy egyes jelesbeket a' közönség
ferde szokási 's méltán szigoru rovást érdemlő tulajdoni miatt kárhoztassak, sőt
valamint ohajtanám, hogy az erény mindig és mindenütt méltányoltassék: ugy
forró kívánsága keblemnek, hogy e' nép kitünőbb tagjai megkülönböztessenek,
mit miveltség, 's hazafi érdem honunkban is tön és teszen. Ugyanazért mig pór-
népünk után zsidó atyánkfaira kerülne a' sor, pártoljuk és sikeresítsük addig leg-
alább az egyedi emancipatiot a' miveltség 's hazafi érdem útján nemzeti nyelv-
ünk mellőzhetlen kívánata mellett. És itt azon buzgó kéréssel zárom soraimat e'
néposztályhoz: Ne higye's ne kövesse azt, mit némelley tulbuzgó apostoli elragad-
tatásukban hirdetnek, mintha az elnyomatás és türelmetlenség bármi merényre
jogot adnának, sőt higen azoknak, kik, mint lelkes fiatal írónk is, meleg kebel
részvevő szavaival kéri, mindenben ugy éljen és tegyen, hogy életmódja 's cse-
lekvényi megnyerjék a' nemzet lelkes képviselőit — Multhó 28d. este fővárosi ha-
talságunk tömördek sokaság méltányos részvéte mellett fáklás zenével tisztel-
kedett a' nagy Deák-nak, üdvözlő szózatot kedves költőnk Erdélyi szaválván-
mire, a' nagy honfi, lelkes válaszában megemlíté többek közt: „hogy igen is,
az átalakulás korát éljük, épen azért komoly higgadtság-gyamsítga-
tás-kerülés 's a' különböző vélemények kiegyenlítésére türelem szük-
séges; hogy ifjakkak, kik mint a' jelenlevő honreményi is, hazájokat
szeretik 's annak jólétire igyekeznek, a' terhes földadat szerencsés si-
keresítésévégelt, mire csupa lelkesedés nem elég, huzamos kitűró szor-
galommal kell tanulniok“ stb. Szükségtelen említnem, hogy férfiaknak —
kiket tisztelünk — szavai, kiürthatatlan gyökeret vernek sziveinkben 's mi ne tisztel-
telnők ez országos tiszteletű férfit? 's ne méltánylanók tisztalelkű meggyőződé-
séből származó tanácsit pontos követéssel? kit sem nagyok komor tekintete,
sem polgártársi hízélgése valóban soha el nem tántorított! — A' büntető rend-
szer kidolgozása végett országgyűlésileg nevezett választmány f. h. 1ső napján
kezdé meg üléseit. — Kuthytól megjelent „Polgári szózat kelet népéhez 1841.“
Tart. I. Fejezet. Sziv és Ész. 1.) az ész meghatározása. 2.) Mi a' sziv? 3.) Pár-
vonatok sziv és ész között. 4.) Sziv és ész mint status-életerők. 5.) Sziv és ész
mint reform-elemek. II. Fejezet. Mellyik elem tulnyomósága minő eredményeket
fejtett ki az egyetemes világtörténetekben? 1.) Egyiptus. 2.) Spanyolhon. 3.)

*) Mult Naplónkba esúszott sajtóhibákat így kérjük kijavíttatni: I hasában alólrol kezd-
ve 25 's 26d. sorban ez „régibb elemeket szerte terjedő sajtóikkal felfogni képes
nem leendő így olv. „hogy rég bb elemiből naponkint vesztvén a' helypotló idegen
elemeket szerteterjedő sajtóikkal felfogni nem képes“ Második hasáb első sora-
béli „ha igen“ helyett „ha nem“; harmadik sorbeli „még“ „ha igen“nek olvas-
tassék; 7d. sorb. „képviseletet is“ olv. „képviseletet itt is“ alólól 35d. sorb. „ret-
tentsen vissza“ helyett „ne rettentsen vissza.“

**) Ez az főleg mi engem az aránylagos adózat felett kételkedésbe ejtett, és egyszé-
rűbb, könnyebben kivihető mód ajánlására bírt. Továbbá nem hiszem, hogy a' mos-
tani megyei rovatási kulesok szerint az elvállalás keresztül menjen; jó kivetési rendszer
létrehozásáig pedig sok év sok költségnek leendő szüleménye, ehez pedig minden nemesi
birtok felmérése 's osztályozása — két nagy és nehéz mű kívántatik. De midőn a'
javaslatot teszem, koránsem akarom az aránylagos nemesi adózatot ellenzeneni mert
én a' mostani hibás rendszertől minden áron szabadulni kívánok.

Anglia. 4.) Lengyel nép. 5.) Északamerikai egyesült státusok. 6.) Roma. III. Fej. A magyar nemzet életében melyik elem volt uralkodó polgárszerkezete 's történetéből ítélve? 1.) Előjegyzetek. 2.) A kiköltözés. 3.) Árpád kora. 4.) A szeri alkotmány. 5.) Sz. István kora 's alkotványa. 6.) Nemzetünk a különböző házbeli királyok alatt. 7.) Jegyzet a későbbi időkről. IV. Fej. Minő helyzetben talált bennünket a jelen század 's jelesen az 1841ki év polgári alkotvány, anyagi élet 's nemzeti jellem és műveltség tekintetében? 1.) Polgári állodalmunk. 2.) Anyagi körülményünk. 3.) Nemzeti jellem. 4.) Erkölcs és műveltség. 5.) Észrevételek nemzetünk helyzetéről a XIX század elején. 6.) Az 1840ki erszágygyűlést követő korszakok. 7.) Az igazgatás természetéről. 8.) Kitérés journalisticánk ügyében. 9.) Nézetek gr. Széchenyi, kelet népe- nek czélja 's eredményéről. 10.) Néhány szó a sajtó-nyilvánossági modorról. — Játékszíni krónika: nov. 26kán „Frigyesy Elek“ színj. 5 felv., 27kén Udvarhelyi javára bérszünettel „Belizár“ dalj. 3 felv., Szigligetiné Antonina szerepében első színi próbáját tevő; 28kán „Politikus csizmadiá“ bohózat 3 felv.; 29kén „XII. Károly Rügen szigetén“ vigj. 4 felv.; 30kán „Veszedelemes nagy-néne“ vigj. 4 felv.; dec. 1sején „Bátori Mária“ dalj. 2 felv.; 2ikán „Fiatal férj“ vigj. 1 felv., és „Nevelő ezer bajban“ vigj. 1 felv.; felvonások közt verseny a vadászkürtön. — Lhotta - Genitschkova uradalom kijátszatásánál köv. számok nyertek: 80396 az urodalmat vagy 200ezer for., 93275 kétezer részvényt 's 17500 fr., 129390 — ezer részvényt és 8500 for., 34407 — 3ezer fr., 25478 — 2ezer fr., 43547 — ezer fr., 55495 — ezer fr., az ingyen-nyerők közül: 89295 Metahof birtokot és 3200 részvényt, összesen 60ezer fr., 50547 — 2 ezer részvényt és 5ezer fr.; 96510 — 1200 részvényt és 3ezer fr., 14519 — 800 részvényt és 2500 fr., 25370 — 800 részvényt és 2ezer fr. — Varga Soma.

(A Vakok intézete pénztára fölségelésére 's az új ház fölépítésére f. évi novemberben befolyt adakozások.) A pénztár általános javára Láng Anna asz. pesti lakos hagyom. 4 fr.: t. rozsnjai káptalan 6 fr., egy névtelen jöltevé asz. Kőszegről 40 fr. néhai János Teréz asz. hagyománya Budáról 4 fr. M. k. és J. k. Gyarmatról 7 fr. 12 kr. Greiner Katalin szül. Markovics asz. hagyom. 8 fr. t. Hegedűs Sándor tb. kamatozó tőkeül 200 fr. Az újház fölépítésére: a m. bányászati hivatalnokok 's munkások 242 fr. 35³/₄ kr. a t. cz. bánya-törvény-szék a munkásokkal együtt 26 fr. 14 kr. tek. Beretrás Albert nagykőrösi tan-gyűjt. 15 fr. a t. munkási káptalan t. Csopai Antal munkási áldozópap által 17 fr. Pohl János ur gözhajós-kapitány 5 fr. t. ns Soprony vármegye 17 fr. ngs Stoffer József kir. tan. ur 10 fr. n. Buda újváros 21 fr. 12 kr. t. Andrassy Mihály. Grassalkovich hg javai igazgatója önmaga 10 fr. Ugyanő beszédett 56 fr. t. Ordódy Vincez tb. 5 fr. t. Sággy Mihály ur 5 fr. t. Sendl kapitány ur 1 fr. t. Feleyné asz. 2 fr. t. Benedek Agoston ur 1 fr. Névtelenek 1 fr. t. Veszprémvár-megye gyűjt. 113 fr. 24 kr. ns. Modorváros 32 fr. szabad királyi Bakabánya város 5 fr. tek. Döbrentei Gábor ur tartományi biztos 's táblabíró 5 fr. tek. Hajós József tb. 5 fr. t. Kiss László tb. 5 fr. tek. Tahy József tb. 15 fr. ngs Zsedényi Eduárd hto tan. 10 fr. a pilisi járásbeli fő 's alszolgabíró urak gyűjt. 360 fr. 50 kr. t. Majthényi Ignác szbíró ur gyűjt. 91 fr. 30 kr. t. Mészáros Károly főszbíró ur gyűjt. 125 fr. 2 kr. t. Pánczyk Eduárd sz. bíró ur gyűjt. 38 fr. 25³/₁₀ kr. t. Földváry Gábor sz. bíró ur gyűjt. 2 fr. 10 kr. t. Bicskey Lajos fősz. bíró ur gyűjt. 52 fr. 52 kr. t. Posta István orv. tanár ur gyűjt. 12 fr. 38 kr. nt. Nagy György czeglédi pleb. ur gyűjt. 10 fr. 16 kr. Özv. Grassalkovich Leopoldina, született Eszterházy hgnő 100 fr. t. Esztergommege 12 fr. 4 kr. tek. Kecse Péter tb. 5 fr. Pánczyk Eduárd szolgabíró pótlólag gyűjt. 30 fr. 30 kr. t. Jeszenszky Károly és Gáspár ur 10 fr., Ráday Gedeon gr. ur 10 fr. t. Jankovich Sándor tb. 2 fr. t. Vasvármegye gyűjtött 46 fr. 32 kr. t. Nyáry Miklós szol-gabíró ur gyűjt. 6 fr. 46 kr. mind pengőben. Egyéb ajándékok: Jerusalem, prágai nkereskedő fábol faragott tanítóbetűket. Karezag testvérek pesti kalapos ke-reskedők a férfi növendékeknek posztó - sapkákat. Pesten nov. 30kán 1841. Gömör Károly m. k. pénztárnok. Láta Dubraviczky alispán s k.

A Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztárnál — mult oct. 31kén tartott közgyűlés határozata következtében f. december 12kén napjától jövő évi január 4dik napjaig — meddig t. i. a f. évi számadások elkészítését 's az e' végre szabályosan kiküldött bizottság által a jövő január 9kén tartandó közgyűlés elibe terjesztésük tekintetéből előleg megvizsgáltatni fognak — min-den betételi és visszafizetési kezelés megszüntetik 's ezekre nézve a hivatal a kitett napig zárva lesz; minélfogást azok kik még ez évben a pénztárba be-tenni. vagy pénzüket onnan visszavenni kívánják, a kitett határnapra ezen-nel figyelmeztetnek. Felszólítanak egyszersmind 's tisztelettel megkértenek a t. cz. részvényesek: hogy az alapterv 's több közgyűlési határozat köv. tevéseztében a jövő 1842dik évben életbe léptetendő jobblágy-kölcson-nek az e' végre kijelölt tartalékpénztárból mi móddal 's mi biztosíték mellett le-hető eszközlése iránti nézeteiket 's illetőleg javaslataikat az e' tárgyban kará-cson után összeülendő bizottság elnökével segédigazgató Fáy András urral leg-főbb f. hó 24dik napjaig írásban közleni olly végből sziveskedjenek, hogy ezen már bizottságilag, de választmányilag is többször vitatott tárgy iránt ez utolsó bizottság a közgyűlésre a közkívánatnak megfelelő, de viszont a pénztárt is biztosító véleményt adhasson. Kelt Pesten dec. 1ső napján 1841. Szalay József m. k. titoknok.

(Óhitű népünk nevelési ügyében.) Volt szerencsém a Jelenkor 91dik szá-mában olvasni nttü Hrabár István váraljai lelkész ur „nemzeti iskolaugy“ czim alatt köztudomásra bocsátott, 's minden el nem fogult honfi keblét meleg rész-vétre buzdító véleményét. Olvasám egyszersmind *) alatta t. Szerkesztőség azon nyilatkozatát, miszerint hason tartalmú véleményeknek jövőre is tárvák leend-nek lapjai. Minélfogva édes örömmel közlöm a helybeli óhitet tartó egyház ro-kon tartalmú értekezését, mely Papp Apostol kereskedő ur indítványára álta-lan írásba foglaltatott 's töredékben huzamosb idő óta irományim közt hever, 's következő foglalatú: „Népevelési tárgyú értekezések, napi rendűek hírlap-jainkban, melyek a gondolkodó elméknek jelen haladási korunkban bő elmé-leti tért nyitának. A' népevelés szerintünk is, egyedüli talpköve a nemzeti jól-étnek ugy, mint szellemi és anyagi előhaladásunknak is. Mert vérző szívvel kell elősmernünk: hogy jelen haladási korunk még sötétség kora a nevelten köznép-nek, jelesül ha az óhitű nemzetség életviszonyait hű éberséggel vizsgáljuk, mun-kálkodásit illő figyelemmel kísérjük. Kiemelve említők hitsorsosainkat, kiknek sorsa bennünket közelebbről érdekel. — Nincs ezen nép elhagyatottabbinak fogal-mok religiójuk hitágazatiról, a világosságban sötétséget keresnek 's a nap tiszta sugárit kerülik éjhez szoktatott szemek. 'S ezen baj a nem neveléstől ered. — Számatalan óhitű pap, kik e' nép lelki örjei volnának, írni olvasni alig tud: isko-latanitok pedig sok szegényebb faluban nincsenek 's csak amugy aljas módra, minden tudomány 's istenről fogalom nélkül nőnek emberek a' szegény la-kosok. 'S hol találjuk e' hiány mérgezeit gyökerét? Az általános szegénység

az örökös tespedésnek metélye. Az elzártabb 's mostohább vidékü falvaknak e-gyedüli terménye a szilva 's egyedüli jövedelemforrása. Bő esztendőben igen olcsó e' jövedelmi ágazat, szük időben nem adja meg a kitelelhetést a' szegény pap, nem levén alapítványa hivatalának, egész népestül éhezik 's az inség min-dennapi vendége. Mi csuda tehát, ha a' szegény község papját nem fizetheti, tanítót nem tarthat? mi csuda: ha a' pap boeskorban jár 's alacsony munkából tengődik, — teknőt farag, kosarat köt, távolabb vidékeken szent árulgat, mint nálunk is néhány év előtt egy elrongyolt boeskorban járó oláh pap boltaink előtt a' piaczon keresztül maga vezette szénhordó lovait kútra itatni! Illy ked-veltenítő körülmények lelkesítének bennünket egy terv- kidolgozásra, mely sze-rint e' magára hagyatott nép százados kábultságából valahára némiképp felü-dülne 's élvezhetné az emberiség munkálata édes gyümölcsét, mely tudatlan-sága elosztásában rejtezik. A' terv következőkben állana: Mindenek előtt a' templomok 's népiskolák rendszeresítését véljük czélirányosnak; mert ezekben neveltetnének a' szó valódi értelmében keresztyén emberek. Igen is: de ehez pénz, még pedig fölötté sok pénz kívántatnék tőke-summául: hogy annak ka-matai évről évre fődözhetnék a' szükölködők templom 's iskolára megkívántató költségit, miket szemeknk előtt tartván következőleg vélkedünk: van az egész ausztriai birodalomban öhten levő három millió lélek kétezer nyolcszáz tem-plommal, melyek nagy részint szegénység miatt romladozott állapotban vesz-teglenek iskoláikkal együtt. Ha ezen három millió lélek hat azaz 6 pengő kraj-czár lefizetésére ajánlköznék, ebből keletkezne közhaszonra fordítandó három-száz ezer pengő forintnyi nem megvetendő tőke. De minthogy hitsorsosink kö-zött számatalan szegény találkozik, kik tehetetlenek e' néhány krajczár lefizeté-sére is; azért szabadságukban állna a' tehetősöknek: hogy tulajdon és cseléd-jeik személyeiken kívül, önkéntesen tíz, husz, ötven, száz vagy ezer szegény helyett fizetnék le a' hat pengő krajczárt, mely jótékonyáguk a' keresztyén-ség háliját nyerné magas jutalmul. 'S hogy illy szegények helyett fizetők ne találkoznának, fel sem tehető; mert vannak hitsorsosink közt magas állásu fér-fiak, birtokos földesurak, hadtiszték, diplomatak, gazdag kereskedők, czéhek, mesteremberek és vagyonos földművelők, kik édes-örömet szaporítanak a' nem fizethetők által csorbaságot szenvedhető tőkesummát nagyobb pénzüszveggel. Az adakozások beszédése az ügyért buzgó esperes urak szorgalmára bizatnék, kik a' fáradalmas munkát legfőbb három évnegyed alatt vihetnék, megjegyezzük, minden költség és fáradozást díj beszámítása nélkül ollyformán: hogy a' papság visszenteleskor anya-és fiók-egyháziban összeszedhetné az adakozásokat. Ösz-szesítve levén pedig illy formán az egész mennyiség, választatnék harminczhat birtokos templom annak becsületből felügyelésére, mely pénzek gazdagabb városoknak adatának ki 6 pCentes kamatra: hogy ezen kamat képezné a' se-géd-forrásokat 's az adakozók neveik 's adományaik hitelesen összeírva az es-peres urak által illető helyekre beküldetnének. E' szerint lenne a' tőkesumma az összesítés után hétszáz ötven ezer váltó forint, melyből hatszáz ezer forint tőkesummává alakítatván, — százötven ezer vft, százötven legszegényebb, rom-lásnak indult iskola 's templom helyreállítására végett azonnal kiosztathatnék, a' hatszáz ezer forintnyi tőkének pedig esztendei kamata harminczhat ezer vft for-intra rugván, az a' 9. püspökségben évenként sorshuzás által harminczhat is-kola és templom fölségelésére, hitelesség végett bátorságos kezekbe tétetnék le. Ha pedig templom vagy iskola a' duló elem martalékává lenne, miképp legköze-lebb Baján is kettő a' tűzvész lángjaiban lelé enyészett, — az ollyan egyház sorshuzás nélkül is részesele minden kérdésen kívül az ezer vft. használatá-ban. Állatván pedig a' köznép is ez üdvös alapítvány tényleges hatását, a' tő-kesumma bizonyosan gyarapulna: mert utóbb a' cselédek is önkéntesen járul-nának kegyes adakozásaikkal a' summa nagyobbitásához, sőt végrendeletek ál-tal is fölötté sokat nyerne a' közügy. Czélserzernék vélnők e' kegyes intézet irá-nyát az alapítók neveivel 's adakozásaikkal magyar, szerb, oláh és görög nyel-ven kinyomatni 's a' papságnak kötelességül tenni: hogy az által mindenkit buz-dítának a' közelebb munkálására; mely által segítve lenne azon szegény egy-házak mezteláhos küldöttein is. kik templom 's iskolák fölségelésére bebaran-golják a' nagy hont 's mire lakföldjökre visszatérnek, a' krajczáronként ösz-szekoldult pénzeket nagy részben elől is kénytelenek valának. Végre: hogy a' sajtó seben annál fogamatossabban végbeviessük a' mitéttel, helyeselnők: hogy az olly módú egyház, mely a' huzáskor, ha t. i. a' sors öt érné, — a' summát jövő huzásig nélkülözhetné, adná azt, maga által választandó olly egyháznak, mely inségtől környeztetnék. jöszivüleg várván be a' következő sorshuzást: 's mi keeskemétiék. amár csekély számmal vagyunk öhitűek, elsők volnánk, kik e' javaslatunkat követnők, ha a' sorsot megnyerni *) szerencsések volnánk több szegényebb egyház fölött. — Ezekből áll a' terv, mely szerint szomorító körülményünk között a' vétkesen elhanyagolt népevelési munkát üdvös hatá-su leendhetne a' később kor fiaira. Kezdenünk kell valahára, hogy haladhassunk az egyenes uton, melyre szent religiónk más körülmények között az istenséghez vezetne. Mi ugyan csekélységünk érzetében tudjuk: hogy gyenge szavunk, mint csepviz a' nagy oceánban, el fog enyészni e' hon nagy érdemű 's böles fér-fiai között, kik csekély véleményünk ellenében óriási műveket létesíthetnek szen-vedő embertársaik boldogítására; de megmarad keblünkben a' kedves öntudat, mely szerint a' közjóért, embertársink boldogíthatásáért 's kedves honunk virágozhatásáért, véleményünk szerint valami üdvöset mi is legalább akartunk eszközteni. A' keeskeméti ó hitet tartó egyház előljárói. — Ezen terv, vélemé-nyem szerint versenyt fog pályázhatni, sőt némelly részeiben tán létesíthetőbb nt. Hrabár urnál, miután abban az egy váltó forint beszédése tán némi erőtetéssel fog végrehajtani, ebben pedig önkéntes adakozás feltételeztetik. 'S miképp fi-zesse meg az egy váltót például a' csekély vagy semmi értékkel bíró napszá-mos menyekzője napján? 's honnan vegye a' váltó forintot kereszteltetéskor az olly egyed, ki, csakhogypapjának a' keresztelési díjt lefizethesse, tán lepedő-jét v. egyebet kénytelen elzálogosítani? — Hát az aránytalanság, — mely sze-rint rang, gazdagság és szegénység ügyelés nélkül mindenki egyaránt csak egy váltót köteleztetnék fizetni, — gyakorlatilag, miképp fog ingatlanul megáll-hatni? — Nem szándékom azonban nt. Hrabár ur véleménye felett criticusú jelen-tősséggel pálcát törni, — a' korszerű eszme nagy tekintélyű 's böles férfiak ité-létét joggal igényelheti. Gömör Frídrik h. ü.

Pilis (Pest vgye) nov. 29kén: A' Jelenkor f. évi 94dik sz. alatt Tiszolez-rul egy vallásbeli különbség nélkül való használatra kiadott új sirkert felől, igen szomorító tudósítást kelle olvasnunk, vigasztalást ellenkezőt irhatunk Pilisről. Itt Pilisen, hol áltáljában, néhány r. kath. egyedet kivevén, csupán evange-licusok laknak, meghaladólván az uradalmi kath. vallásu tisztartó ns Gábor Ferencznek szinte r. kath. nője, ez a' helybeli közbirtokosnak és az ev. gyüle-kezet felügyelőjének Beleznay János gr. urnak eszközlése által, a' pilisi ev. te-metőben, ev. harangszó mellett, mind a' két felekezetbeli, igen számos tag je-

*) Megvallom czélserűbbnek vélném sorshuzás helyett az egyházak olly móddal osz-tályoztatását, hogy első évben a' legszegényebb 36 egyház nyerne segédmezést, mután következő évre, már elege tudhatók a' minden egyháznál meglevő nyom-tatott osztályozatból: melylyk 36. egyház következik. A' közlő.

lenlétében, az ir-ettemtetett, a' na is ezen megil-példája a' kölc-sorszerűlten 's r

Az 1835be-környékén tartá-pétery József re-esak az egylet m-a' 3dik díjt Ráda-kanagárnak ajár-azon föltét is le-hogy a' végfutás-lat, azon billik-dorúl folyt a' kom-igy lelket is edző-rásztéren. Sok m-tül, magas mered-— A' fizetéssel zethetik Pesten-alatt levő keresi-Kalás Zsigmond

Pápa nov. el-megyei választm-gr. Eszterházy J-denfelé a' megye-tatik, összesze-restetnek aszsz-endenének kijáts-majd, ha a' kiso-tézetből kilépvén-valóban szomor-Eszterházy Káro-régiben kitüntet-család van Szent-pán egy puskan-szentgáli nemes-zönség viszonz-kulacsot csinált-főtiszt urnak pe-le. Ez utóbbira b-

Literatú-hatalmas gyümö-idejében a' Kri-ről minden hírl-bájaitól elragad-Phaedrust; 's m-merust használ-deák fordítás á-Guzmics kezdet

Unio. P-azt mondják, r-sok evangelicus-többek előtt ny-ur, hogy ő kés-Azonban, una h-ezt írják: Mind-kolai év végén a-áltván, számos-losophiai, jurid-kevésb a' tavaly-rok, kik a' mu-olly könnyelmü-

(Nevelő int-a' nemes vágytó-nak, mely öt ke-sában is olly hő-sőbb növevelő-szülőföldje és a-elhatározá. E' v-Azon igaz hála, Székes-Fejérvá-jeig keblemül-komoly tündés-forró ohajtásom-közjává szive-laadatokat sz. k-kori anyavárosá-koromtól mivel-tzetében, nemes-magzata lenni e-küzdésit 's mos-lyekkel föls. ura-a' hit szolgája, a-tem, szeretett sz

lenlétében, az irsai kath. káplán ur által, kath. temetési szertartással, tisztelen eltemettetett, a nélkül hogy valamelyik telekezetbelinek csak eszébe jutott volna is ezen megilletődni, vagy botránykozni. E tény tehát szintolly dicséretes példája a kölcsönös vallásbeli szeretetnek, mint az említett tiszolci eset a korszerűtlen 's roszzsált ellenkezőnek. B. J. G.

Az 1835ben alakult agarász-egylet f.e. öszutó 22ik 's több napjain Alberti környékén tartá vadászatát. Az egylet első díjult kitűzött billikomát a derék Szentpétery József remek-művét Scheyer József főhadnagy Gyöngyös, ugyancsak az egylet másoddíjult rendelt billikomát Szily Barnabás szolgabíró Madár, a 3dik díj Ráday Gedeon gr. Gyöngyös nevű agara nyerte el. A legjobb kanagárnak ajánlt hevesi billikomra szinte történt futtatás, de az ajánlathoz azon föltét is levén kötve, hogy a győztes agár a nyulat meg is ölje, mint-hogy a végfutást tett két agár közül egyik sem fogta 's ölte meg a nyulat, azon billikom a jövő agarász-esztendőre tartatott fen. Élénken 's vidorúl folyt a komor ösz napok daczára is a férfiakhoz oly igen illő, testet 's igit lelkét is edző szép mulatság. Több derék magyar 's angol ló futott az agarásztéren. Sok merész ugratás történt mély és széles árkok sánczokon keresztül, magas meredek és padlanos buczkákra lóval fölugaratás 's azokrul lemásztatás. — A fizetéssel hátralevő t. cz. részvényesek részvényeiket multa jelenre befizethetik Pesten Nagy József részvényesnek Kigyóuteza szegletén Zöldfa czim alatt levő kereskedésében, hol egyszersmind agarászkönyveket kaphatnak. — Kalas Zsigmond m. k. jegyző.

Pápa nov. elején. Nálunk kisdedovó-intézet létrehozása van tervezve azon megyei választmány által, melly e tárgyban mult hó végén egybegyült. Mélt. gr. Eszterházy József, mint elnök nyomtatott aláírási iveket küldend szét mindenfelé a megyében, azon tőkének, melly ez intézet fentartására megkiváncsátik, öszszeszerzése végett. Ugyane' czélból a megye lelkes női is megkerestetnek aszszonyi munkák készítésére, mellyek egy sorshuzásos bálban leendenének kijátszva. Ez mind igen jól van: de nem elég. Mi fonásig leend az majd, ha a kisdedovó-intézetben okosan nevelt 's tanított gyermekek ez intézetből kilépven, a teljesen organizálatlan, módszeretlen (amethodikos) 's valóban szomorú karban álló -iskolákba lépnek? Elkezdni nem elég!! Eszterházy Károly gr. tolnai főispán ur, a szentgáli nemes közönségnek nem régiben kitüntetett hűsége jutalmul annyi puskát ajándékozott, a mennyi ns család van Szentgálon. A csövek Bécsben készültek, szerszámaik pedig Pápán egy puskműves által. A csön illy szavakat 's betűket olvashatni: „A szentgáli nemes N. N. nemzetségnek G. E. K.“ Hírlik, hogy a szentgáli közönség viszonzandja e' szivességet, a mélt. gr. ur számára igen kiczifrázott kulaosot csináltatván, a mélt. gróf ur nagyhatású tisztének Bezerédy uradalmi főtiszt urnak pedig 1 tapló-sipkát, mellyről löszörből készült czifra czafrang lóg le. Ez utóbbira betűk is lesznek himezve a szentgáli szépnemtől, mik, nem tudom.

Literaturai újdonság. Tamassa Pál ur, költői lángelméjének olly hatalmas gyümölcsöt látatá Phaedrus meséji fordításában, mellyről, annak idejében a Kritikai lapok, és Alpar hős költőeménységben, mellyről minden hírlapjaink érdemlett méltánnyal emlékeztek, jelenleg az Ep o s bájaitól elragadtatva Homeros t fordítja olly szabad jambusokban (?) mint Phaedrust; 's miután görögül nem tud: lángelméjének elég egy bilingvis Homerust használja, mellynek egyik lapján a görög eredeti textus, másikon a deák fordítás áll. Ime így lesz dicsősséggel bevégezve az, mit Kölcsey 's Guzmics kezdettek el.

Unio. Páparul ezeket írják f. évi nov. elején. A tiszántuli reformatusok azt mondják, nem akarják a két protestans fél unióját. Itt nálunk meg van sok evangelicus, ki azt teljességgel nem ohajtja. Igen nyilvános helyen többek előtt nyilatkozott nem régiben egy Pápán lakó veszprémmegyei főbíró ur, hogy ő később ma catholicussá lenni, mint a reformatusokkal egyesülni. Azonban, una hirundo non facit ver. A pápai főiskoláról szintakkor és onnan ezt írják: Mind azon méltatlanság, mellyekkel főiskolai ifjuságunk a mult iskolai év végén a vár. 's megyei hatóság őrtisztei által bántatott volt, ellent nem állván, számos tanuló ifju gyülekezett öszsze. Eddig 226 felsőbb tanuló (philosophiai, juridicai 's theologiai pályát hallgató) van, melly szám csak 14gyel kevésb a tavalyinál. Mulatság látni, mint futkosnak kosztos után azon polgárok, kik a mult iskolai év végével (igaz, felsőbb parancsra 's részeg fővel) olly könnyelműen szuronyozták ifjainkat. De szerencsére ifjaink timent Danaos.

(Nevelő intézet-Székes Fejérvárott.) Farkas Ferencz már régóta lelkesedve a nemes vágytól, mikép fizethetné le a legforróbb hálaérzet adóját ama városnak, melly őt keblében szülte, ápolta, nevelte 's mellyhez mostani magasb állásában is olly hő vonzódással ragaszkodik; mivel nézetei szerint egy abban fel-sőbb nevelő intézet hiányáról és szükségéről meggyőződék, Fejérvárott, mint szülőföldje és anyavárosa körében egy illynemű intézet alapítását nagylelkűleg elhatározá. E' végett a város tanáchoz köv. levelet irányzott: „T. n. tanács! Azon igaz hála, melly szíven mélyéből hön szeretett szülőföldem, ezen sz. kir. Székes-Fejérvár iránt legtisztább érzettel lángadoz, (mellyet néma sirom csöndjeig keblemből soha semmi vihar nem képes kiirtani) már hosszabb idő óta azon komoly tündődésre 's józan ész megfontolásra éleszté lelkemet — minő, 's habár forró ohajtásomhoz képest csekély — de a hit és erény, nemzetség 's emberiség közjavára szíves, jótékony 's örökös áldozattal fizessem le szeretve tisztelt hálaadatokat sz. kir. Székes-Fejérvárnak, mellynek mint a magyar haza hajdan-kori anyavárosának ősi dicsős. 's fönséges állása ösztönétől lelkesülve gyöngé koromtól miveltésem zsongóján hasznos résztvevén reám áldást árasztó intézetében, nemes büszkeséggel sz. kir. Székes-Fejérvárnak valaha egyik méltó magzata lenni elszánt lélekkel buzgón törekedtem. Megáldá az ég lelkem üdvös küzdését 's most férfiu koromban hálám örök zálogául azon földi javakból, mellyekkel fols. uram 's ap. királyom legmagasb kegyelméből boldogítottam, mint a hit szolgája, az emberiség szinlés nélküli barátja, édes hazám, dicső nemzetem, szeretett szülőföldem hálaadatos fia, nyílt kezekkel lefizetem szent hálaada-

tomat, 's a vallás, haza és szülőföld lángoló oltárára örömmel hintem a párányi tömjént. Megvallom, szigorú figyelemmel tekintém 's vizsgálám Sz. Fejérvárnak a haladási pályán pótlandó hiányt 's azon ezáfolthatlan elvből, melly szerint sikeretlen minden haladási terv 's nemzetiségi buzgalom vallásos erényes nők felsőbbi neveltetése nélkül, legérdekesbnek találtam a nevelés szükségét; ugyanazért eltökéltem egy árva nevelő intézetet alapítani, mellyet még életem hátralevő, talán kevés napjaiban olly tökéletes állásra ohajtok emelni, mellyben hunyom után szülőföldem dicsőségére, hogy sok századokig virágozzék, legtisztább 's buzgóbb szívvvel kívánom. E' végre egy belvárosi házat, helyezettetésére 's körülettei csöndességre nézve czélirányosnak találván, tulajdonom-má tenni serénykedtem, 's ekkép a jövő 1842. majus 15ö napjára, nevelési intézetem kezdetét meghatározni boldogultam. T. ns tanács! mint Székes-Fejérvár szülötte emelem szavamat, ki a főnértett üdvös intézet szükségéről meggyőződve a t. n. tanácsnak ezen nevelő intézet iránti kegyességét, pártolását, nagylelkűségét teljes bizodalommal megkérem; 's e' végre a nevelési tanulmányok tárgyait ide mellékelem. Többnyire kérem az ég urát, hogy az emberiség és szülőföldem szeretetéből alapított intézetemre áraszsza mennyből szent áldást, mellyeknek bőségével Sz. Fejérvár boldogságára, virágzására és Hunnia-szerte dicsőségére az ő szép reményü leányai szívvvel és lélekkel növekedjenek hitben és erényben, 's legyenek kimivelt igaz keresztyén honszerető polgárnők, mint majdan a jövendő nemzetségnek lelkes, erényes, gyámoló 's nevelő anyjai! Végre midőn ezen alapított nevelő intézetemről bejelentett nyilatkozatomat a választott polgársággal is közölni szívesen kérném, tapasztalt uri kedvezésibe, atyafiságos rokonérzeteibe ajánlott megkülönböztetett 's teljes tisztelettel maradok, a t. n. tanácsnak Sz. Fejérvárott, nov. 6kán 1841 aláz. szolgája Farkas Ferencz s. k. nagyprépost. A nevelő intézet tanulmányai: Első három esztendőben 10 eszt. leánykák 13 esztendősekig. A nevelőné által: 1) fonás, 2) kötés, 3) fejéruha-varrás, 4) rajzolás. A tanító által: 1) olvasás, 2) írás, 3) számolás, 4) földleírás, 5) Magyarország leírása, 6) magyar és német nyelv, 7) ének. A hitvallási tanító által: 1) hit és erkölstudomány, 2) biblia, 3) anyaszentegyház szertartásai, 4) bölcsesség közmondásai. Második három esztendőben 13dik esztendőől 16dik esztendőig levő leányok. A nevelőné által: 1) kötés, 2) fejéruhavarrás, 3) fejérszemélyi ruha-varrás, 4) himezés, 5) mosás, téglázás, 6) rajzolás, 7) sütés főzés, 8) kertészkedés. A tanító által: 1) szép írás, 2) számolás, 3) földleírás, 4) mindenség tudománya, 5) természettudomány, 6) közönséges historia, 7) Magyarország historiája, 8) magyar alkotvány, 9) gazdasági tudomány, 10) háztartás rendszabályai. 11) magyar és német nyelv, 12) ének. A vallási tanító által: 1) hittudomány, 2) erkölstudomány, 3) társasági kimivelt élet rendszabályai, 4) egészség-föntartási tudomány, 5) jeles asszonyok dicső példái 's erényei. Rendkívüli: Zongora-tanulás. — Kelt Székes Fejérvárott, nov. 6kán 1841. Farkas Ferencz s. k. nagyprépost. E. T—k.

(Gyapju-tudósítás az angol-magyar intézet irásából.)

A jelen évi pesti leopoldi vásár bevégeztével bátorokunk Magyar és Erdélyország t. cz. birtokosinak 's általjában minden természetnek, nézetinket a megtörtént gyapju-adásvevérsről valamint arról is kimondani, miféle kilátások várnak a természet ezen fontos ágára? A francziák által első vásárokon öszszevett nagy mennyiségek miatt, az ez évi 20% hiány a gyapjutermesztésben, e' vásáron annyira érezhető volt, hogy a belföldről megjelent gyárosak és kereskedők kénytelenek valának mind azt, mi eladatlan volt, jó áron megvenni, hogy magokat hat hónapig a legközelebbi nyírésig elláthassák. Minden külföldi gyapjukereskedő látogatásánál fogva, Pest már most a szárazföld első gyapjupiaczának bizonyult be 's már az idei vásárok eredvényi tanusítják, miszerint a nélkül, hogy Anglia számára itt vásárlások tételtek volna, a gyapjuterme legnagyobb része itt eladhatik. Ha tehát gondolóra vesszük, hogy Londonban az épen megtörtént árverésen csak egyetleneg zsák német gyapju sem fordult meg, 's mivel meg van mutatva, hogy finom posztót német, — melly alatt értetik a magyar is — gyapjuvegyítés nélkül nem készíthetni, teljes biztosággal remélhető, hogy ezen nagy iparországra nézve is, hol naponként egy millió font gyapju használtatik fel, ha jövő nyárig Anglia felé, — mi aligha elmaradand — minden tengerentuli eladási forrás felnyitának is, nagy mennyiségű közép és finom minőségű gyapju fog kívántatni. Midőn, mi illy kilátást nyitunk Magyarország természetére nézve, öszintén ki kell mondanunk véleményünket a felől is, hogy a közelebbi gyapjura eladási szerződéseket nem tanácslunk, 's minden gyapjutermesztőnek előlegezéseket ajánlunk 1841ki gyapjokra 's magunkra vállaljuk a lehető legjutalmazóbb eladásokat Pesten vagy Londonban, minek föltételeit előre megtekinthetni Pesten bálványutezai irásomban 185. szám alatt. —

(Erdélyi Országgyűlés.) 3dik országos ülésben nov. 18kán szőnyegre kerülven a jegyzőkönyv szerkesztése, az országos elnök előterjeszté, hogy tapasztalván mult országgyűlésen mennyire igyekeztek a RR. nagyobb nyilvánosság miatt a Beszédtár szerkesztését kitelhetőségig tökéletesíteni, 's hogy azt a gyűlés tagjai megfeszített szorgalom, nagy fáradság 's idővesztés mellett sem voltak képesek a várakozásnak megfelelőleg szerkeszteni, e' nehézségek megelőzésére a ns magyar honból meghitta hazánkban már ismert tehetségű gyorsíró Hajnik Károlyt, kinek segélye által kevésb fáradsággal tökéletesb Beszédtárt szerkeszthetni; őt azért a RR. szivességébe ajánlá. A RR. köszönettel fogadák ez előleges gondoskodást 's indítványát elfogadva határozzák, hogy a Beszédtárt Hajnik Károly gyorsírás szerint szerkessze és szerkesztvényét az országos RR. által választandó biztosság hitelesítse. Ezután a jegyzőkönyv-szerkesztési, megbírási 's kinyomatási módja került szőnyegre, mirenézve határozattá lett, hogy a jegyzőkönyvnek három kiegészítő osztálya legyen: Jegyzőkönyv, Irománykönyv és Beszédtár. Az elsőbe legyenek iktatva jegyzőkönyv alakban az országgyűlésen folyt előterjesztések 's azokra hozott határozatok 's általában egyes szónokoknak jegyzőkönyvbe iratni ki-

vánt beszédek, a másodikba irassanak a Rkhez intézett, úgy az ülésekből kelendő minden iromány 's adatok; a 3dikba végre az országos ülésekben folyt beszédek. A jegyzőkönyv ezen osztályának megbíráására választassék az 1837iki mód szerint 35 tag titkos szavazattal, 's a többséget nyerendők osztályokra szakadva úgy folytassák kötelességüket, hogy hetenként hét bíráljon közülök. A jegyzőkönyv mind három osztálya kinyomatása iránt a nyomtató műhelyekeli, úgy Hajnik Károly ural fáradtsága jutalma iránti egyezkedésre a választandó bíráló biztosság hatalmaztatott fel, olly ajánlással, hogy lép-tei eredményéről a RRket tudósítsa. Alsó-Fejér megye követe Kemény Dienes b. utasítványánál fogva előterjeszté, hogy az ohajtott nyilvánosság végett, mind azért, hogy küldöji 's általában az ország a hongyülés folyamáról annál sietőbben tudomást szerezhessen, alapíttassék egy országgyűlési hirlap, mellynek pártolására a RRket felszólítá; addig is a most fenálló hirlapok elibe gördített akadályok elhárítására kéressék meg a' nm. főkörmány. Az indítvány első ágára nézve megnyugodtak a' RR. az országos elnök azon nyilatkozatán, várnák el: vajjon a' most létező hirlapok nem fogják-e kielégíthetni ezen kívánatot? 2dik ágára nézve felszólított az országos elnök, hogy a' kir. főkörmányszékkel a' RR. nevében az akadályok elmozdítása iránt értekezék, mire az országos elnök ajánlkozott is. Ugyanez ülésben olvasták fel ő felségének k. leirata, mellyben Tholdalagi Ferencz, Kemény Sámuel, Teleki Domokos és ifjabb Gyulai Lajos grófokat kir. hivatalosakká méltóztatott kinevezni. A' nov. 19kei és 20kai országos üléseket a' jegyzőkönyv-bíró biztosság megválasztása 's titkos szavazatok rendbeszedése foglalá el. E. H.

A' brassai „Siebenbürger Wochenblatt“ N. Szebenből egy levelet közöl, mellyben ezt olvassuk: „Erdélynek Magyarországgal egyesítése itt is sok beszéd tárgya, 's errenézve a' németközönségben csak egy vélemény van, t. i. a' nem egyesülés: micsoda okokból? könnyű kitalálni.“ — Azt hiszszük, nem hibázunk, ha kimondjuk, mi a' legfőbb ezen okok közt. Mivel a' szomszéd testvérhonban a' nemzet akarata 's a' legjobb királynak ehez járult kegy. meg egyezése következtül, a' magyar nyelv azon elidegeníthetetlen szent joga birtokába jutott, hogy törvényekben, világi és egyházi közigazgatás tetteiben, törvényszékeken 's remélhetőleg nem sokára általánosan és kivétel nélkül az iskolákban is egyedül divatozó nyelv legyen, 's így a' nemzetet egy érzésben, egy lélekben, fejdelem iránt hódoló tiszteletben, honszeretben még teljesbül egyesítő, inkább özszeolvasztó közorganummá lett a' szép, erővel teljes és bájkecsü nemzeti nyelv; e' valóban köz és nemzeti vélemény kívánságának, e' boldog, üdvös eredménynek Erdélyre nézve is rövid idő múlva teljesülni kell; e' minden hazafi kebelben viszhangra találó tárgy alig megnyitott országgyűlésünkön már megpendült 's hogy nem marad csupán ohajtas nálunk is, biztosít országunk lelkes képviselőinek hazafi érzése és buzgósága, valamint népeit boldogító legjobb fejdelmünk atyai indulata és kegyessége. Itt az idő — Erdélyben is magyar nyelven kell folyni mindennek, magyar nyelven lesznek írva törvényink; az igazgatás magyar nyelven fogja hirdetni a' lakosok jóllétét 's boldogságát tárgyzó rendelkezéseit; a' törvényszékek magyar nyelven szolgáltatnak igazságot 's minden iskolában kivétel nélkül a' közértelemesülést 's mivelődést gyarapító ismértek, az olly szépen és kedvesen hangzó magyar nyelven fognak taníttatni, hogy gyermeknek és ifjunak egy iránt, úgy szólván, vérebe menjenek át és azzá váljanak. Természetesen következik ebből, hogy a' szász atyafiaknak jobban és teljesebben, mint eddig tették, meg kell magyarul tanulniok, 's ha nem is nemzeti, de jóni nyelvök fog ezután a' magyar lenni. Mitől szász atyánkfiai félnek, az, hogy a' Magyarországgal egyesülés által saját nemzetiségüket elvesztenék, 's így egészen magyarokká kellene lenniök. Hajdan N. Enyedlakosai mind szászok voltak 's lassanként a' város nagyobb részint magyarrá lett, mit egy szász író így fejezett-ki: „Pessimo exemplo in Hungaros degeneraverunt.“ Mi e' degeneratiót szász atyánkfiaitól nem kívánjuk, csak azt: tanulnának-meg valahára már ök is magyarul, hogy legalább országgyűlésünkön, mind a' 22 szász követ folyvást tudna szólni azon nemzet nyelvén, mellynek, mint Erdélyben elsőknek, szárnyai alatt, a' nemes szász nemzet már századok óta csendesen nyugszik, és e' köz-haza virágzása, jóléte és boldogsága gyarapítására, azzal, mint a' rokon székely nemzettel kezét fogva dolgozik. Ha nincs mivel magyar, ki nem tudna 's kitől ügyszólván követelni nem lehetne a' német nyelv tudását, nem méltó joggal kívánhatjuk-e mi a' szászoktól, tanuljanak-meg ök is magyarul? 'S ezt tenniök, mulhatlan — önmagok iránti tartozás is. (M. és Jel.) Ez szórul szóra illeszhető horvát atyánkfiaira is. —

Spanyolország.

(A' rend Valenciában is helyre állott. Elegy.) Valenciában nov. 16kán a' rend tökéletesen helyre állott, mert Espartero közelítésének híre a' zavargók bátorságát rögtön meghűtötte. A' junta lelépett, 's az erősvény szétromboltatását megszüntették. Barcelonában 10 ezer fegyveres teszi hatályossá Espartero szilárd fölléptét a' zavargás kiirtására. — Ecuador amerikai republica és Spanyolország közt kereskedési szerződés létesült, melly nagy figyelmet érdemel, mert így lassankint majd ismét egyesülnek a' hajdani gyarmatok az anyaországgal, mi nem csekély erőt kölcsönzend idővel Spanyolországának. — Franciaország ellen folyvást ingerült a' közvélemény. — A' madridi eskütszék szokatlan szigorral kezd a' sajtó ellen föllépni. —

Anglia

(Gabonatörvény-elleni gyűlés. Vélemény a' spanyol kérdésről. Gyujtogatások.) London, nov. 24kén: „A' Liverpool-Times szerint a' koronahg születése következtében örömlövések durrogtak: Amerikában — a' Hudsonfok partjain, a' canadai tavak egész hosszában, Uj-Braunschweigban, Uj-Skótziaiban, Uj-foundlandben, Bermuda szigeteken, Nyugatindia száz pontján, Guiana erdőiben, 's a' Falkland szigetek egész vidéken; Európában: — a' britt szigeteken, Helgolandon, Gibraltar szirtjein, Malta megvihatlan bástyáin, és a' jóniai szigeteken;

Afrikában. — Guinea partvidékin, Sz. Ilona és Ascension szigeteken, a' jó remény fokától a' Narancs folyamig és Möricz szigeten; Ázsiában: — A den falain Arábiában, Karrak szigeten Perzsiában, a' Himalaya hegység egész láncolatán, Indus és Ganges partjain az indiai szárazföld déli határaig, Ceylon szigeten, Gangesen tul Assam és Arracan tartományokban, Singapooreban, Khina partvidékin, Hongkong és Tsuzan szigeteken; Ausztriáliában: — számos angol telepítvényü helyen. Mióta áll a' világ, soha még kir. hg születését annyi távol helyen nem ünneplésiték. — A' plymouthi városháznál nov. 17kén gabonatörvény elleni gyűlés tartatván, Russellt köv. fölírással tiszt. meg a' nagyszámu gyűlekezet: „Mi a' régi hű Plymouth város lakosi, mélyen áthatva hálaérettül Ön és miniserege iránt, azon nemes de fájdalom! sikertelen törekvésért, mellyel a' kereskedést 's hazai iparüzést az egyetlen törvényes utonnyomasztó békóitól föl akarák szabadítani, örömmel ragadjuk meg az Ön közelléte első alkalmát legbensőbb megismerésünk nyilvánítására. Bizalmatlansággal 's legnagyobb aggály közt figyelünk azon férfiak tetteire, kik a' kormányhatalmat magoknak meg tudák szerzeni elveik fölládozása által. Vágyva várjuk azon kormánynak ismételt hatalomra jutását, melly tökéletes létesítést tüzte ki czélul a' folyvást haladó javításnak, minök: megsemmisítése a' káros és gyűlöletes egyedárusságnak, alapos átvizsgálása a' beviteli vámnak, egyenlősítése a' nemzeti terheknek, és általános terjesztése a' népműveletésnek minden vallási vagy felekezeti különbség tekintete nélkül, melly eszközökön kívül egyéb semmi nem idézheti létre a' nemzeti jóllétet és közbizalmat. Forró reményekkel tekintünk tehát Önnek ismét hivatalba lépése elibe, melly ez üdvös rendszabályokat életbe fogja léptetni.“ — Beszélük, mikép Guizotnak sikerült Metternich hget is megnyerni azon terv létesítésére, melly szerint d. Carlos egyik fiát férjül szándék adni Izabella spanyol királynénak. Mi azonban azt hiszszük, hogy Guizot modorja Bécsben épen nem nagy tetszésre talált, mert Metternich igen jól tudja, miszerint ez ügyben a' congressus legfőlebb is csak azt eszközölhetné, hogy Ausztria és Anglia közt némi hidegség támadna, mi természetesen nagy örömet fogna Guizotnak szerezni, ki leginkább illyesmit szeretne kieszközölni. Metternich ezt igen jól átlátta, 's azért röviden csak azt válaszolá e' kísértésekre, hogy Angliával meghasonlásra legkisebb kedvet sem érez. Egyébiránt ezenkívül d. Carlos sem lemondani nem szándékozik a' spanyol trónrul, sem abban soha nem fog megegyezni, hogy fia alkotvány alá vesse magát. — Londonban nyugtalanító gyujtogatási hírek szal-longnak. Annyi bizonyos, miszerint nov. 19kén éjjel a' lovas testőrség laktanyájába éjjel felé kézi granátot dobtak, melly nagy duranással pattant el, de szerencsére semmi kárt nem okozott. Még egy más laktanyában is történt illyenemű merény, de egy katona megsebesítésén kívül semmi komolyabb veszély nem történt. — A' hajógyár közelében is fölgyujtottak egy raktárt, 's csak a' rendkívüli munkásságnak köszönhetni, hogy tovább nem terjedhetett a' tűz. — A' Tower romjai még most is füstölgenek. — A' Temze-Tunnell már egészen elkészül-vén, most csak a' gyalog- 's kocsitakon dolgoznak. —

(Népességi adatok. Elegy.) Hivatalos népszámitás szerint Angliában a' legközelebbi 10 év alatt a' népszám 10 pCttel szaporodott; az előbbi tizedben, 1821től 1831ig pedig 16 pCttel. A' legközelebbi 10 év alatt legcsekélyebb volt a' népesség szaporodása a' földművelő kerületekben, míg a' gyárhelyeken 37 pCttel is szaporodott a' lakosok száma. — Victoria királyné Windsorbába fog költözni, mihelyt egészségi viszonyai engedendik, 's a' koronahg keresztelése is ott menend véghez, még pedig olly pazar-fényvel, melly IVik Györgyét is meg fogja haladni. Walesi hggé nevezetetését tüstint eszközölné a' királyné, mihelyt az ünneplés végbehajtására elég erőt érzend. A' kis hg olly jó étvágygyal van megáldatva, hogy izmos dajkája nem bírja őt egészen kielégíteni és híhetőleg második dajkát kell hozzá fogadni, hogy ő fens. meg ne éhezze. — Sardinia és Anglia közt kereskedési szerződés létesült, melly 10 évre kötöttet. — A' M. Chronicle majd mindennap keserü igazságokat ír Lajos Fülöp 's politikája ellen, és e' hangját általánosan valamennyi lap utánozza, csupán az egy M. Post le-gyezgeti még a' fnanctiák királyát. —

Oroszország.

Lengyel határ nov. Lengyelországnak az orosz birodalommal lassankénti egygyé olvasztásán folyvást nagy következetességgel dolgozik a' moszka kormány. Minél inkább elzárják Lengyelországot a' többi országtul, annál inkább megszokja szemeit keletre vetni. Nagyobb és kisebb iskolában fő tanítási tárgy az orosz nyelv 's annak tudása nélkül senki hivatalra nem alkalmaztatik. A' zár-rendszer a' nyugati határon folyvást keményül, a' kalis-czenstochaui vonalon 20 ezer ember állomásoz 's most a' csempészkezdést csak azon zsidók üzhetik, kik az őrt meg tudják csalni. Ha az ember pokos földről a' lengyel-re lép, ott csak annyi orosz szót hall mint lengyelt, mi szinte azt bizonyítja, hogy az éjszaki óriás egészen el akarja nyelni a' lengyel nemzetiséget. —

Külföldi elegyhír.

Az északamerikai polgárok Washington tábornok jeles szobrát, mellyet Olaszországban Greenough készített, a' Capitoliumban állították fel. Uruguay köztársaság elnöke Fructoso Ribeira táb. mint a' francia lapok hírlík, meghalt. Mexicóban még minden az előbbi lábón áll, sem a' kormány csapati, sem a' zendülök nem bocsátkoztak ütközetbe. — Nov. 16ka éjszakáján egy francia hajót a' Tiberis torkolatánál parthoz csapott a' zivatar és a' hullám szétrombolt, de a' rajtalevők mind megszabadultak. Florenzbul a' korm. és több magányos ember Levante fran. gözösön sok könyvet küldött ajándékol az athenei egyetemnek, 's mint hallatszik, e' szép példát Nápoly is követendi. — Hannoverában rendkívül sietnek a' követválasztással, mellyet nov. 20ra kellett volna a' kormányrendelet szerint elvégezni. Mivel pedig az országgyűlés dec. 2ra van összehíva, 's követválasztást nov. 10kén hirdettek, az elkeserültséget szült, mert alkotványszerint az országgyűlés megnyitása előtt azt hat héttel tartozott volna jelenteni a' kormány. A' székváros már ovást tett ez uj önkény ellen, 's példáját híhetőleg a' többi város is követendi. —